

BASEL-II SÜRECİNDE XBRL GEREKLİLİĞİ

THE NECESSITY OF XBRL IN BASEL-II PROCESS

Arş. Gör. Levent KOŞAN*

ÖZ

Basel-II, 1988 yılında uygulamaya konan birinci bankacılık sermaye yeterliliği uzlaşısının, sermaye düzenlemesi, risk yönetimini ve piyasa disiplini tutarlılığını iyileştirmek amacıyla Basel Bankacılık Denetim Komitesi tarafından düzenlenmiş bir güncelleştirmesidir. Basel-II düzenlemesinin asgari sermaye gerekliliği, kurumun iç denetim ve sermaye yeterliliğinin yeniden gözden geçirilmesi ve etkin bilgilendirme yapılabilmesi gibi üç yapısal bloğu bulunmaktadır. Bu çalışmada Basel-II sürecinde XBRL gerekliliği özellikle üçüncü yapısal blok çerçevesinde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: XBRL, Basel-II, Üçüncü Yapısal Blok

ABSTRACT

Basel-II is a update of the first bank capital adequacy accord introduced in 1988 by the Basel Committee on Banking Supervision to improve the consistency of capital regulations, risk management and market discipline. Basel-II accord has three components which are minimum capital requirements, supervisory review of an institution's internal assesment process and capital adequacy and effective use of disclosure. In this study, the necessity of XBRL in Basel-II process discussed especially in accordance with pillar 3.

Key words: XBRL, Basel-II, Pillar 3

1. GİRİŞ

Üye ülkelerin merkez bankalarının bir araya gelerek oluşturdukları uluslararası bir kuruluş olan BIS (Bank for International Settlements) bünyesinde, ban-

* Çukurova Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, Muhasebe – Finansman A.B.D.

kaların dünya genelinde o 2. a GENEL OLARAK BASEL-II
 darta çalışmasını sağlamak üzere
 1974 yılında Basel komitesi oluşturul-
 muş ve 1988 yılında yayınlanan Ba-
 sel-I standartları ile bankaların uyma-
 ları gereken çalışma kriterleri belirlen-
 miştir (Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı,
 2005, 1; Anadolu Bank,1; www.abank.com.tr).
 Bununla ilgili olarak komite ayrıca
 bankaların krizlere karşı dayanıklılığını
 arttırmak üzere, banka sermayele-
 rinin riskli aktiflere oranının yüzde
 8'den az olamayacağını ifade eden ser-
 maye yeterlilik oranını geliştirmiştir (Ka-
 rabıyık ve Anbar, 2006, 40; Herring,
 2004, 139).

1988'de yayınlanan "Basel-I Standart-
 ları" ile belirlenen kriterlerin, zaman-
 la mali piyasaların daha da gelişmesi
 ve işlemlerin karmaşıklaşması sonucu
 yetersiz kaldığı görülmüş ve problemleri
 ortadan kaldıracak yeni standart-
 lara gereksinim duyulmuştur. Bu nok-
 tadan sonra, bankaların sermaye ye-
 terliliklerinin ölçülmesi ve değerlendiril-
 mesine ilişkin olarak Basel Bankacı-
 lık Denetim Komitesi (Basel Commit-
 tee on Banking Supervision – BCBS)
 tarafından yayımlanan ve kısa zaman
 sonra bir çok ülkede yürürlüğe gir-
 mesi beklenen standartların bütünü
 olan "Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı"
 (Basel-II) standartları için çalışmalar
 başlatılmış ve böylece Basel-II stan-
 dartları ortaya çıkmıştır (Anadolu
 Bank; 2).

Basel I'e yöneltilen eleştirilerin artma-
 sı ve finansal piyasalarda yaşanan ge-
 lişmeler nedeniyle, Basel Komitesi,
 1988 yılından itibaren yürürlükte bu-
 lanan ve en son 1996 yılında düzen-
 lenen Basel-I'in yerine yeni bir düzen-
 leme taslağı hazırlamış ve Haziran
 1999'da yayımlamıştır. Alınan görüş-
 ler doğrultusunda Ocak 2001'de ikin-
 ci taslak ve Nisan 2003'de üçüncü taslak
 hazırlanmış Haziran 2004'te ise son hal-
 ni almıştır (Karabıyık ve Anbar, 2006, 41).
 Basel-II bankalarda risk yönetimini ve
 sermaye yeterliliği ölçümlerini daha
 etkin hale getirmek, piyasa disiplini
 geliştirerek daha sağlam ve daha et-
 kin bir bankacılık sistemi oluşturmak
 ve finansal istikrara katkıda bulun-
 mak amacıyla geliştirilmiş standartlar
 bütünüdür (Yeni Basel Sermaye Uzlaş-
 ısı, 2005, 1).

Her ne kadar bankacılık sektörü için
 geliştirilmiş bir düzenleme olsa da as-
 lında bankacılık sektörü haricinde re-
 el sektörü ve kamu finansmanını etki-
 lediği için gerek dünyada gerekse ül-
 kemizde çeşitli katkılarının olacağına
 inanılmaktadır (Sezgin, 2006, 6-7).
 Bu sebeple izleyen paragraflarda ya-
 pılan açıklamaların sadece bankalar
 açısından değil diğer işletmeler aç-
 sından da dikkate alınması gerek-
 mektedir.

Basel-II'nin temel yapısı üç yapısal
 bloktan oluşmaktadır. Bunlardan bi-
 rincisi asgari sermaye yükümlülüğü-

nün hesaplanması, ikincisi sermaye yeterliliğinin banka ve denetim otoritele-ri tarafından değerlendirilmesi ve üçüncüsü ise bankaların kamuya açıklaya-cakları bilgiler ve piyasa disiplini olarak belirtilmektedir (Yüksel, 2005,4).

2.1. Basel-I ve Basel-II Karşılaştırması

Basel-I birçok ülke tarafından kabul edilmiş olmasına rağmen çeşitli konular-daki yetersizliklerinden ötürü eleştirilmektedir. Basel-I'in eleştirilere hedef olan bazı özellikleri şu şekilde sıralanmaktadır (Karabyık ve Anbar, 2006, 41; Herring, 2004, 140; Yüksel, 2005, 1);

- Basel-I'de farklı risk ağırlıkları (%0, %10, %20, %50, %100) kullanılmakta bu yüzden risk duyarlılığı düşük olmaktadır,
- Farklı risk ağırlıkları kullanıldığı için, OECD ülkeleri açısından daha avantajlı durum teşkil etmektedir,
- Uzlaşi içerisinde tek bir yöntemi kullanmakta ve risk yönetimi sistemleri ge-liştirilmesine yeterinde teşvik etmemektedir,
- Kredi risklerinin vade yapılarının dikkate alınmamasından ötürü teminat kullanımı sınırlı olmaktadır,
- Banka sermayesi sadece kredi risklerine odaklanmıştır ve operasyonel risk-leri dikkate almamaktadır.

Önceki paragraflarda bahsedilen Basel-I'e yönelik eleştirileri ve yetersizlikleri ortadan kaldırmak amacıyla oluşturulmuş Basel-II'nin Basel-I'den çeşitli konu-larda farkları bulunmaktadır. Bahsedilen bu farklılıklar Basel-I ile karşılaştırılmalı ola-rak aşağıdaki tabloda gösterilmektedir (Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı, 2005, 2).

Tablo 1. Basel-I ve Basel-II'nin Karşılaştırılması

BASEL-I	BASEL-II
1. Kredi riski açısından sermaye yükümlülüğü belirlenirken OECD ülkesi olup olmama kriteri (kulüp kuralı) bulunmaktadır.	<ul style="list-style-type: none"> • Kredi riski açısından sermaye yükümlülüğü belirlenirken OECD ülkesi olup olmama kriteri kaldırılmıştır. • Piyasa ve kredi risklerine ilaveten operasyonel risk sermaye yükümlülüğü eklenmiştir. • Sermaye yeterliliğine ilişkin detaylı bilgilerin kamuya açıklanması zorunludur.
2. Sadece piyasa ve kredi riskleri için sermaye zorunluluğu bulunmaktadır.	
3. Sermaye yeterliliğine ilişkin detaylı bilgilerin kamuya açıklanması zorunlu değildir.	

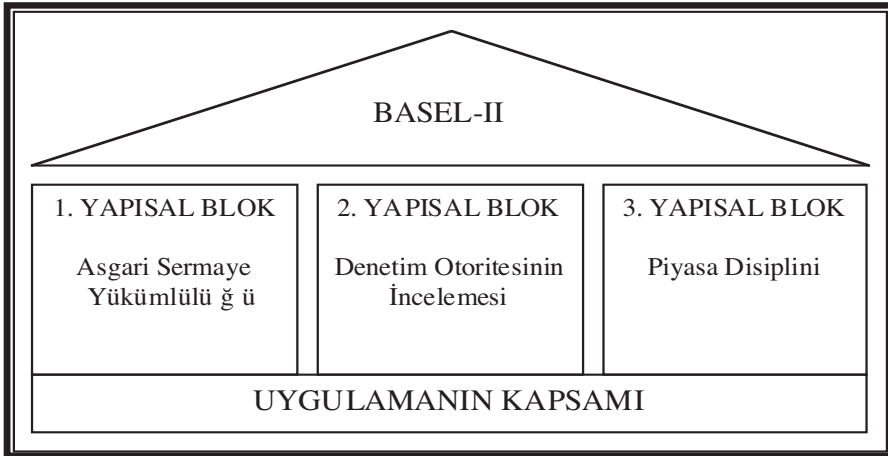
Kaynak: Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı, 2005, s:2'den yararlanılarak hazırlanmıştır.

Bunların haricinde Basel-II'de kredi riski krediyi alan tarafların derecelendirme notlarına göre belirlenmektedir. Bunun için bağımsız derecelendirme şirketleri tarafından sağlanan veriler dikkate alınmakta ayrıca bazı ileri yöntemlerde bankaların kendi değerlendirmeleri ile oluşturdukları notlar da kullanılmaktadır. Basel-II kapsamında bankaların sermaye yeterliliklerini kendilerinin değerlendirmesi istenmekte ve bu sürecin bankacılık denetim otoritesi tarafından denetlenmesi ve değerlendirilmesi istenmektedir (Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı, 2005, 2). Ayrıca, tüm derecelendirme ve değerlendirmelerin, objektif ve doğru bilgilere göre yapılacak olması Basel-II kriterlerinin sadece finansal standart olarak değil, istikrarlı büyüme, kurumsallaşma ve kalıcı olma yolunda bir fırsat olarak görülmesi gerektiği açıklanmaktadır (Karadere, www.dun-yagazetesi.com). Basel-I'e göre çeşitli farklılıkları bulunan Basel-II yapısal olarak ta çeşitli farklılıklar göstermektedir. Bu bağlamda çalışmanın bu kısmında Basel-II yapısal olarak incelenecek ve sahip olduğu yapısal bloklar açıklanmaya çalışılacaktır.

2.2. Basel-II'nin Yapısal Blokları

Basel-II'nin kapsamında, sermaye yükümlülüğünün hesaplanması, maruz kalınan risklerin nasıl yönetileceği, sermaye yeterliliğinin nasıl değerlendirileceği ve nasıl kamuya açıklanacağı konularına ilişkin hükümler bulunmaktadır (Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı, 2005, 1). Basel-II'yi oluşturan yapısal bloklar olarak açıklanan bu hükümler aşağıdaki şekilde gösterilmektedir (Joshi, 2005, 2).

Şekil 1. Basel-II'nin Temel Yapısı

Kaynak: Joshi, M.S. "Basel-II Three Steps Of Governance", 2005, s:2'den yararlanılarak hazırlanmıştır.

Sermaye yeterliliği hesaplamalarında Basel-I'e oranla köklü değişiklikler getiren Basel-II'nin temel yapısı yukarıdaki şekilde gösterilmektedir. Bunlardan birincisi asgari sermaye yükümlülüğünün hesaplanması, ikincisi sermaye yeterliliğinin banka ve denetim otoritesi tarafından değerlendirilmesi, üçüncüsü ise kamuya açıklanacak bilgiler ve piyasa disiplini ile ilgili hükümler olarak açıklanmaktadır (Yüksel, 2005, 4). Çalışmanın konusu gereği bahsedilen bu yapısal bloklardan üçüncü yapısal blok üzerinde diğerlerine oranla daha fazla durulacaktır. Bu çerçevede birinci ve ikinci yapısal blokla ilgili kısa bilgiler verilecek daha sonra üçüncü yapısal blok detaylı olarak incelenecek ve Basel-II sürecindeki gereklilikleri tartışılacaktır.

2.2.1. Birinci Yapısal Blok

Basel-II'nin birinci yapısal bloğunun asgari sermaye yükümlülüklerinin hesaplanması ile ilgili olduğu açıklanmakta ve gerek ölçüm yöntemleri gerekse ilave edilen riskler sebebiyle ilk sermaye uzlaşısına göre önemli farklılıklarının bulunduğu belirtilmektedir. Çünkü Basel-II piyasa riskleri ile getirilen düzenlemelerde herhangi bir değişiklik yapmazken özellikle kredi riski için sermaye hesaplamalarında önemli değişiklikler getirmekte ve çeşitli yaklaşım ve yöntemlerle belirlendiği operasyonel riskleri sermaye yükümlülüğüne dahil etmektedir (Mazıbaş, 2005, 2).

2.2.2. İkinci Yapısal Blok

Basel-II uzlaşısının ikinci yapısal bloğunu denetim otoritesinin banka hakkında detaylı bir inceleme ve değerlendirmede bulunmasını kapsamaktadır. Mazıbaş'a (2005, 11) göre ikinci yapısal blok dört temel prensip üzerine kurulmaktadır. Bunlar;

- Bankanın içsel sermaye yeterliliğinin değerlendirilmesi ve sermaye seviyesini korumak amacıyla sermaye stratejisinin belirlenmesi,
- Denetim otoritesinin bankanın hazırlamış olduğu sermaye yeterliliği değerlendirmesini incelemesi ve sonuca göre yasal sermaye yeterliliğinin değerlendirilmesi,
- Bankanın asgari yasal sermayenin üzerinde bir sermaye ile faaliyetlerini sürdürmesi,
- Denetim sermayesi tarafından banka sermayesindeki aşınmanın önceden belirlenerek erken müdahalede bulunulması.

İkinci yapısal blok başka bir kaynağa göre kısaca iç kontrol ve denetim faaliyetleri olarak açıklanmaktadır (Berker, 2006, 11). Basel-II'nin ikinci yapısal bloğu denetleyici kurum tarafından ilgili bankanın risk yönetim yaklaşımının incelenmesi olarak ta tanımlanmaktadır (Karabıyık ve Anbar, 2006, 42). Bu sebeple gerek banka gerekse denetleyici kurumlara özel görevler düşmektedir. Çünkü, birinci yapısal bloğa uygun olarak gerekli öl-

çüm ve denetimleri yapacak olan banka ve denetleyiciler belirlenen özel görevleri uygun olarak yerine getirdiklerinde yeni uzlaşma da amacına ulaşabilecektir (Gordy ve Howells, 2006, 396). Ayrıca bağımsız iç denetimin bir yük olarak değil çok büyük fayda sağlayan, zamanında ve gerektiğinde kullanılacak araçlar olarak düşünülmesi gerektiği belirtilmektedir (Sezgin, 2006, 10). Dolayısıyla ikinci yapısal blok yani iç kontrol ve denetim faaliyetleri birinci yapısal blok için önemli yöntemler olarak değerlendirilebilmektedir.

2.2.3. Üçüncü Yapısal Blok

Daha önceki bölümlerde de belirtildiği üzere, çalışmanın konusunu oluşturan Basel-II düzenlemelerinin üçüncü yapısal bloğunu piyasa disiplini oluşturmaktadır. Piyasa disiplini kısaca uygun, doğru ve gerekli bilgilerin zamanında ulaşılabilmesi için sunulması gerekliliği olarak tanımlanmaktadır (Gup, 2003, 6).

Genel olarak üçüncü yapısal blok içerisinde, bankaların finansal durumları, risklilik seviyelerine ve sermaye yeterliliklerine ilişkin nitel ve nicel verilerin kamuoyuna açıklanmasına yönelik şekil, kapsam ve süre konusunda düzenlemeler yer almaktadır. Bu sayede bankalarla ilgili verilerin kamu tarafından değerlendirilmesini sağlayacak açıklama ve bilgilendirme sis-

temlerinin geliştirilmesi ve piyasa disiplininin teşvik edilmesi amaçlanmaktadır. Bu yüzden şeffaf ve işlerliği olan açıklama ve bilgilendirme sistemleri değerlendirmeye olanak tanıyacak şekilde geliştirilmesi gerekmektedir (Candan ve Özün, 2006, 337).

Bir başka kaynakta üçüncü yapısal blokla ilgili olarak, bankaların yapması gereken uygun ve etkin raporlamanın oluşturulması ve bu amaçla sistemlerini buna uygun olarak geliştirmesi gereği açıklanmaktadır. Ayrıca üçüncü yapısal blok amacının, piyasa disiplinini arttırmak ve yatırımcılara, ortaklara ve diğer ilgililere risk yapısı ve uygun sermaye yapıları ile ilgili bilgilerin sunulması olarak belirtilmektedir (Joshi, 2005, 4) Üçüncü yapısal blok ile bankaların daha şeffaf ve açık faaliyette bulunması sağlanacağından piyasanın, bankanın finansal yapısı ve taşıdığı riskler hakkında detaylı bilgiler edineceği ve tepkileri sonucu bankayı ödüllendireceği veya cezalandıracağı belirtilmektedir (Mazıbaş, 2005, 15). Bu sayede bankaları karşılaştırabilecek piyasa oyuncularını kararlarını buna göre verebileceklerdir (Yayla ve Kaya, 2005, 12).

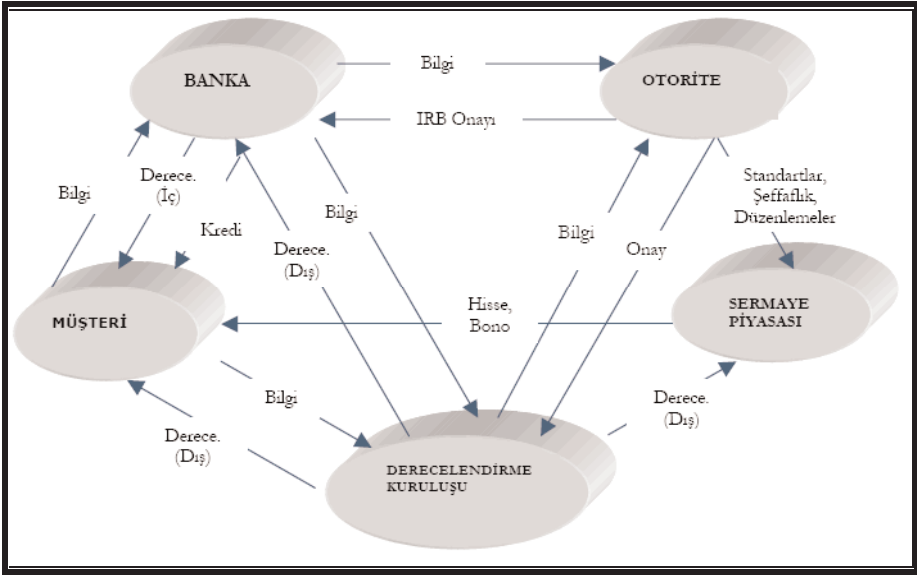
Bir başka kaynağa göre, ticari sınırlar dışında şirketle ilgili niteliksel ve finansal bilgilerin zamanında, doğru, eksiksiz ve tutarlı bir şekilde kamuoyuna ve ilgililere duyurulması gerektiği belirtilmekte ve ayrıca, uluslararası

sı standartlarda kabul görmüş finansal tabloların hazırlanması ve sunulması, raporlama ve veri tabanı konularında gerekli yatırımların tamamlanması önerilmektedir (Akbaş ve ötekiler, 2004, 29-30).

Pek çok ülkede, Basel-II ve bununla ilgili olarak üçüncü yapısal blok sonucu getirilen yükümlülüklerin uygulanmasının bahsedilen amaçları karşılayacak kamuyu bilgilendirme çerçevesinde değişikliklere sebep olacağı belirtilmektedir (Balci, 2004, 10). Çünkü bu sayede finansal bilgilerin zamanında ve güvenilir bir şekilde kamuya sunulması piyasa disiplini geliştirecek bu ise finansal istikrarın sağlanmasına yardımcı olacaktır.

Aşağıdaki şekilde Basel-II'nin çalışma ortamı ve piyasada meydana gelen değiş tokuşlar görülmektedir. bu sayede piyasanın yapısının ve bilgi akışının doğru bir şekilde yapılmasının öneminin daha iyi anlaşılacağı düşünülmektedir.

Şekil 2. Basel-II Çalışma Ortamı

Kaynak: Yayla ve Kaya, Basel-II, Ekonomik Yansımaları ve Geçiş Süreci, 2005, s.13'den aktarılmıştır.

Yukarıdaki şekilde Basel-II çalışma ortamında bulunan banka, müşteri, derecelendirme kuruluşu, sermaye piyasası ve otorite gibi elemanların birbirleriyle olan ilişkileri görülmektedir. çalışma ortamında meydana gelen değiş tokuşlar da en önemli aracın bilgi olduğu, elemanların birbirlerine sundukları

bilgiler sonrasında onay, d (Extended Business Reporting Lan- di gibi geri dönüşümler yapılmaya ve genişletilebilir İşletme Rapor- lamada Dil) ilişkisi açıklanmaya çalışı- rın doğru ve güvenilirliği için. ulti- sunda Basel-II'nin üçüncü yapısal blok, Yöntemleri ve üçüncü yapısal blok, Basel-II kapsamında sermaye yeterlili- ğine ilişkin olarak Basel-II'ye özgü de- taylı bilgilerin kamuya açıklanması zorunluluğu getirilmektedir. Çünkü sağlıklı bir derecelendirme yapılabil- mesi için finansal tabloların doğru ve şeffaf olması gerekmektedir (Pop, 2006, 2). Doğru ve uygun olarak ha- zırlanmamış olan bir mali tablo ger- çekleri yansıtmayacağından bankala- rın kredi risklerini gerektiği gibi ölç- memeleri sonucunu doğurmakta ve işletmeye daha yüksek faiz oranlı ya- ni daha yüksek fiyatlar teklif etmesi- ne sebep olmaktadır (www.abank.com.tr). Bu sebeple, işletmeler teknolojinin de gelişmesini fırsat bilerek bu amaçla bilgi sistemleri ve interneti kullan- makta, finansal raporlarını çeşitli for- matlarda ilgililere sunmaktadırlar (Williams, Scifleet ve Hardy, 2006, 91). BDDK Strateji Geliştirme Dairesi ya- yınlamış olduğu Basel-II Gelişme Ra- porları Değerlendirmesinde (2006, 3) hazırlık sürecinde yaşanan sorunlar- dan bazılarının, gerekli risk verilerinin istenilen sayıda ve nitelikte olmadığı olarak açıklanmaktadır. Ayrıca ban- kaların mevcut sistemlerinin Basel-II gereklerinden farklı olması ve reel

3. ÜÇÜNCÜ YAPISAL BLOK GEREKLİLİKLERİ VE XBRL

Çeşitli özellikleri itibariyle yukarıdaki paragraflarda açıklanan üçüncü yapı- sal blok çerçevesinde gerek bankala- rın ve gerekse işletmelerin piyasa di- siplini hükümlerinin bilgilendirme ve açıklama politikası ışığında çeşitli ge- reklilikleri sağlamaları kullanmış ol- dukları sistemleri yeterli hale getirme- leri bu bağlamda geliştirmeleri ve de- ğiştirmeleri gerekli olabilecektir (Can- dan ve Özün, 2006, 343). Bu konuy- la ilgili olarak bazı kaynaklarda Basel- II düzenlemeleri sonrasında işletme- lerin uluslararası şekil standartlarında düzenlenmiş mali tablolara ve ulusla- rarası kabul edilebilir şeffaflık düzey- lerine geçmesi gerekeceği belirtilmek- tedir (www.abank.com.tr; www.ak- sam.com.tr). Bu bağlamda çalışma- nın bu kısmında bu gerekliliklerin ne- ler olduğu kısaca özetlenmeye çalışı- lacak ayrıca finansal raporların doğ- ruluk, zamansallık, geçerlilik ve şef- faflık ilkeleri ışığında gerekli olduğu düşünülen ve geleceğin finansal ra- porlama dili olarak tanımlanan XBRL

sektör kuruluşlarının yeterince dokümantasyon, muhasebe ve kayıt sistemlerine sahip olmamaları sonucunda verilerin tek bir kaynaktan otomatik olarak temin edilememesi gibi sorunların meydana geldiğinden de bahsedilmektedir. (Basel-II Gelişme Raporu, 2006, 3). Bu nedenle daha öncede belirtildiği gibi yöneticilerin ve tüm ilgililerin Basel-II sürecine ilişkin bilgilendirilmesi, işletmelerin teknik seviyesi yüksek insan kaynağı ve bilgi sistemleri gibi unsurlara önemli düzeyde yatırım yapması gerekmektedir. Dolayısıyla finansal bilgilerin sunumu ve kullanılması açısından bilgisayarların anlayabileceği dilde standart olarak oluşturulmuş bir raporlama diline ihtiyaç duyulmaktadır (Hertig, 2005, 6; Williams, Scifleet ve Hardy, 2006, 92). Bu çerçevede geleceğin finansal raporlama dili olarak belirtilen XBRL'nin bu gerekleri yerine getireceği ve problemleri önleyeceği açıklanmaktadır (Willis, 2003, 56).

3.1. XBRL Önemi

XBRL (Extensible Business Reporting Language – Genişleyebilir İşletme Raporlama Dili) işletmelere ait bilgilerin ve finansal verilerin elektronik ortamda daha az maliyetle daha hızlı, daha verimli ve daha doğru bir şekilde iletişimi ve değişimini sağlayan standart bir dijital raporlama dili olarak tanımlanmaktadır (Meal, 2004, 62; Khan, 2002, 74; IOMA, 2004, 11; Smith ve

O'Kelly, 2005, 68; Sinnett, 2006, 40). Bu sayede kullanıcılara çeşitli faydalar sağlayacağı belirtilen XBRL geleneksel olarak internet aracılığıyla sunulan raporlama sistemlerine göre çeşitli üstünlükleri bünyesinde barındırmaktadır.

XBRL'nin en önemli özelliği geleneksel yöntemlerin aksine belgelerden ziyade bilgilerin paylaşılması olarak göze çarpmaktadır (Willis, 2003, 56). Önceden belirlenmiş bir format ve standartta hazırlanmış olan bilgiler sunulduktan sonra tekrar ilgili sistemlere girilmesi gerekmeden bilgisayarların anlayacağı türde verilere dönüştürülebilmekte oluşabilecek hatalar asgariye indirilmektedir (Meal, 2004, 62). Bu sebeple XBRL finansal raporlama açısından faydaları olan bir gelişme olarak düşünülebilir. İzleyen paragraflarda XBRL'nin faydaları genel olarak incelenecektir.

3.2. XBRL'nin Sağlayacağı Faydalar

XBRL'nin çeşitli ilgililere sağlayacağı faydalar şu şekilde sıralanabilmektedir (www.bilisim.milliyet.com; Willis, 2003, 57; Khan, 2002, 74; Cunningham, 2005, 70; Stimpson, 2004, 40);

- XBRL, insan müdahalesi olmadığı ve elle veri girişini asgariye indirdiği için güvenilir,
- XBRL ile raporlar daha az maliyetle hazırlanmaktadır,

- Verilere ulaşmak daha hızlı ve kolay olacaktır.
- Finansal verilerin sunumu ve dağıtımını daha kolay,
- Çeşitli yazılım ortamlarına entegrasyonu kolay ve maliyetleri düşük,
- Finansal verilerin daha kolay analiz edilmesini sağlamaktır.

Yukarıda sayılan faydalardan ötürü XBRL Dünya genelindeki uygulamalarda kullanılmaya başlanmıştır. Bu noktada bu uygulamalardan biri olarak değerlendirilebilecek Basel-II sürecindeki gerekliliği ve XBRL, Basel-II ilişkisi üzerinde durulacaktır.

3.3. XBRL ve Basel-II ilişkisi

Finansal hizmet veren işletmeler açısından, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) ve Basel-II standartlarının aynı amaçları paylaştığı düşünülmektedir (Mısırlıoğlu, 2006, 22). Çünkü her iki düzenleme ile amaçlanan işletme faaliyetlerinin şeffaf bir duruma getirilerek ilgili kişiler tarafından daha doğru kararlar alınabilmesini sağlamaktır. Önceki bölümlerde veri paylaşımı kolaylaştırılan standart bir finansal raporlama dili olarak açıklanan XBRL'nin de bahsedilen bu amaçlarla yakınlık gösterdiği görülmektedir. bu sebeple XBRL, Basel-II düzenlemeleri çerçevesinde gerekli olan piyasa disiplini sağlayabilecek ihtiyaç duyulan şeffaflık, kullanım kolaylığı, doğruluk, uygunluk

hızlı ve kolay erişilebilirlik, veri paylaşım ve dağıtımını kolaylaştıran bir standartlar bütünü olarak düşünülmektedir (Erim, www.kobifinans.com.tr; www.referansgazetesi.com; Ubmatrix, 2004, 2).

Önceki kısımda belirtilen XBRL faydaları çerçevesinde hataları ve riski azaltacak olan XBRL, finansal raporların doğru, uygun ve verimli bir şekilde sunulmasını sağlayarak işletmelerin performansını artırıcı nitelikte rol oynayabilmektedir (Ubmatrix, 2004, 4-5). Ayrıca BIS'in internet sitesinden elde edilen bilgi çerçevesinde Basel-II'nin geliştirilirken üçüncü blokla ilgili olarak, sunulacak verilerin analiz edilebilir ve anlaşılır olması bu sebeple uygun teknolojilerin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (www.bis.org). XBRL bu noktada da bu amaca uygun özellikler göstermektedir.

Görülüyor ki XBRL formatında, insan müdahalesi olmadan kolayca değiş tokuş edilebilen, ulaşılabilen, karşılaştırılabilen ve analiz edilebilen bilgiler daha şeffaf, daha doğru, daha hızlı, ve az maliyetli finansal raporlama aracı olarak kullanılabilir. Bu sebeple Basel-II'nin üçüncü yapısal bloğu çerçevesinde, gerekli şeffaflığı ve verimliliği sağlayarak piyasa disiplininin devamını sürdürecektir bir araç olduğu düşünülmektedir.

4. SONUÇ

Basel-II yükümlülükleri sebebiyle şirketlerin ve bankaların değişen trendleri yakalayarak her konuda olduğu gibi finansal raporlamayla ilgili de geleceğe yönelik hazırlanma faaliyetlerini yerine getirmeleri gerektiği düşünülmektedir. Bu çerçevede Basel-II'nin üçüncü yapısal bloğu kapsamında gerekli görülen zamanında, doğru, eksiksiz ve tutarlı bilgilerin sunulması gereğine hizmet edecek sistemlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda bu tür amaçlara yardımcı olacağı belirtilen ve geleceğin finansal raporlama dili olarak adlandırılan XBRL'nin daha da önem kazandığı ve 2008 yılında yürürlüğe girmesi beklenen Basel-II'ye fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, U. Ve Ötekiler (2004) "Risk Yönetimi Ve Basel I'nin Kobi'lere Etkileri" **Türkiye Bankalar Birliği**, Eylül 2004 Yayın No: 228
- Anadolu Bank (2006) "Basel II ve KOBİ'ler" **Anadolu Bank Sunumları**
- Berker, Botan (2006) "Basel-II Risk Yönetimi ve İç Kontrol" **İç Denetim Dergisi**, (2006) sayı:15:10-12
- Candan, Hasan ve Özün, Alper (2006) **Bankalarda Risk Yönetimi Ve Basel II**. İstanbul:Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Cunningham, Colleen Sayther (2005). "XBRL: A Multitalented Tool", **Journal of Accountancy**, 199, 4 (2005):70-71
- Gordy, Michael B ve Howells, Bradley (2006) "Procyclicality in Basel II: Can we treat the disease without killing the patient?" **Journal of Financial Intermediation 15** (2006):395-417
- Hertig, Gerard (2005) "Using Basel II to Facilitate Access to Finance: The Disclosure of Internal Credit Ratings" **ECGI Working Paper Series in Law, Working Paper N° 31/2005**
- Herring, R. J. (2004) "The subordinated debt alternative to Basel II", **Journal of Financial Stability**, 1 (2004):137-155
- IOMA, "IOMA's Report on Financial Analysis, Planning&Reporting" (2004) 04,11 (2004):10-11
- Joshi, Mayur Sharad (2005) "BASEL-II Three steps of Governance" **Risk Management Group** –white paper-

- Karabıyık ve Anbar (2006) "Basel II'nin Gelişmekte Olan Ülkelere Olası Etkisi" **Muhasebe ve Finansman Dergisi**.32 (2006):39-49
- Khan, Tehmina (2002) "Internet Financial Reporting: Ahead of Its Time?" **Australian CPA, Oct 72,9** (2002):74-75.
- Mazıbaş, Murat (2005) "Operasyonel Riske Basel Yaklaşımı: Üç Yapısal Blok Çerçevesinde Bir Değerlendirme" **Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Araştırma Raporları 2005 / 1**
- Meall, Lesley (2004) "Technology: XBRL – Let's Talk About", **Accountancy, London, Aug, Iss 1332** (2004):62.
- Mısırlıoğlu, İsmail, Ufuk (2006) "Ufrs Ve Basel II'nin İşletme Faaliyetleri Üzerindeki Etkileri" **Mali Çözüm.76** (2006):21-32.
- Pop, Adrian (2006) "Market discipline in international banking regulation: Keeping the playing field level" **Journal of Financial Stability**, July 2006
- Sezgin, Cüneyt (2006) "Basel-II Risk Yönetimi ve İç Kontrol" **İç Denetim Dergisi** (2006) sayı:15:6-10
- Sinnett, William M. (2006) "XBRL: A Revolution In Corporate Reporting?" **Financial Executive Jan/Feb 22,1** (2006):40-42.
- Smith, Barry ve O'Kelly, Conor (2005). "From Theory to Reality XBRL Finds Its Feet", **Accountancy Ireland, Feb 37,1** (2005):68-69.
- Stimpson, Jeff (2004) "XBRL A Work In Progress" **The Practical Accountant Jun 37,6** (2004):39-42.
- Williams Susan P., Scifleet, Paul A. ve Hardy, Catherine A. (2006) "Online business reporting: An information management perspective" **International Journal of Information Management, 26** (2006): 91–101
- Willis, Mike (2003). "Corporate Reporting Enters the Information Age", **Regulation, Fall, 26, 3** (2003):56-58.
- Yayla, Münür ve Kaya, Yasemin T. (2005) "Basel-II, Ekonomik Yansımaları ve Geçiş Süreci" **Bankacılık Düzenleme Ve Denetleme Kurumu, Ard Çalışma Raporları: 2005/3**
- Yüksel, Ayhan (2005) "Basel-II'nin Kobi Kredilerine Muhtemel Etkileri" **Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Araştırma Raporları 2005 / 4**

İNTERNET KAYNAKÇASI

- [www.abank.com.tr; http://www.abank.com.tr/pages.aspx?pgID=81](http://www.abank.com.tr/pages.aspx?pgID=81), z.t. (15.02.2007)
- [www.aksam.com.tr;http://www.aksam.com.tr/yazar.asp?a=13372,,12](http://www.aksam.com.tr/yazar.asp?a=13372,,12),z.t. (15.02.2007)
- [www.dunyagazetesi.com.tr;http://www.dunyagazetesi.com.tr/news_display.asp?upsale_id=244317&dept_id=30](http://www.dunyagazetesi.com.tr/news_display.asp?upsale_id=244317&dept_id=30), z.t. (18.02.2007)
- Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı, http://www.bddk.org.tr/turkce/basel/basel/10_Soruda_Basel-II.pdf z.t. (15.03.2007)
- Gup, Benton, E. (2003) "Market Discipline: Is It Fact Or Fiction?" http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=449841 z.t (15.03.2007)
- Balcı, Aslı (2004) "Basel II'nin Uygulanmasına İlişkin Göz Önünde Tutulması Gereken Hususlar" Türkçe Çevirisi, http://www.bddk.org.tr/turkce/basel/basel_uygulama.pdf z.t. (15.03.2007)
- Basel-II Gelişme Raporu; www.bddk.org.tr/turkce/basel/basel/ilerleme_raporu_degerlendirmesi_19062006.pdf z.t. (15.03.2007)
- Ubmatrix;http://www.ubmatrix.com/Documents/XBRL_Solutions_Enables_Basel%20II_Compliance_9-24-04.pdf z.t. (15.03.2007)
- [www.bilisim.milliyet.com; http://bilisim.milliyet.com.tr/detay.asp?id=1598](http://www.bilisim.milliyet.com.tr/detay.asp?id=1598) z.t (15.03.2007)
- www.referans.gazetesi.com/print.aspx?HBR_KOD=30803 z.t. (15.03.2007)
- [www.kobifinans.com.tr;http://www.kobifinans.com.tr/sector/010202/7288/2](http://www.kobifinans.com.tr/sector/010202/7288/2) z.t. (15.03.2007)
- www.bis.org; Bank For International Settlements z.t. (15.03.2007)

HAKEMSİZ YAZILAR

OPINION PAPERS

